

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VI., Gróf Zichy Jenő uca 43.
Telefon: Aut. 271--35.

Előfizetési ára: Egész évre 20 P.
Piramis papíron 30 P.
Postatakpt. csekksz. sz. 16760.

„Nem veszem tudomásul“

Írta: Dr. Friedmann Ignác

Sándor Pál harsonát vett a kezébe és riadót fujt.

Elul havában és a bünbocsánat hetében megfelelőbb hangszer a sofar. Az igaz hívő részére hangja lágy és megértő. Nem haragszik, nem hirdeti a harcot, mint a harsona riadója. Testvéri szeretetre, vagy miként Sándor Pál mondja „összefogásra“ hívja fel az emberiséget.

Testvéri szeretetben igyekszem a választ megadni és nem kiáltom, hogy „kikéri magának a magyar zsidóság,“ miként Sándor Pál tette. Mózes egyenesen előírja a kritika gyakorlását, de hozzáteszi, hogy az szeretetben és megértésben történjék.

A „kikérjük magunknak“ nincsen szótárában; ez meg nem értésre, türelmetlenségre vall. A hön óhajtott összefogást nem hozza létre. Ám legyen, de akkor sem „nem vesszük tudomásul“ és „a magyar zsidóság kikéri magának“, hanem „nem veszem“ tudomásul és „kikérem magamnak“.

Bármily tiszteletreméltó legyen Sándor Pál egyénisége, tudomásom szerint, Rassay Károly lemondása folytán csak az északi kerület választóit képviseli. A magyar zsidóságtól, mint ilyentől, nem kapott mandátumot és nem képviselheti már annál az oknál fogva sem, mert a Jewish Agencyt Magyarországon a sérelmezett két képviselőn felül képviselik még: Lów Immanuel főrabbi és felsőházi tag, Fischer Gyula főrabbi, Székely Ferenc udvari tanácsos, Török Lajos egyetemi tanár, Makai Ernő vezérigazgató.

Mindnyájan igen értékes tagjai a magyar hazának, a magyar társadalomnak és nemcsak a magyar zsidóságnak általában, hanem annak igaz előkelő rétegének is.

Nem hiszem, hogy Sándor Pál az ő nevükben szólhat és nem szólhat a Pro Palesztina nevében sem, amely egyesületben a hazafias magyar zsidóság elite-jéből számosan foglalnak helyet. Maradjunk tehát szeré-

nyen az egyes szám mellett, — én, Sándor Pál, nem veszem tudomásul, én, Sándor Pál, kikérem magamnak — és nem a magyar zsidóság megbizásából.

, Ám nézzük van-e erre oka. Mi történt? Ernst miniszter szavait, mint Sándor Pál helyesen mondja, félreértették. Félreértette úgy a külföldi, mint a belföldi felekezeti sajtó. Erre vall legalább az Egyenlőség augusztus 29-ikén megjelent cikke, illetve riadója, amely többek között a következőket mondja: „Uj forrása és uj zsilipje nyilik meg a zsidóüldözésnek. Uj lehetőségek tárulnak fel, amelyeken az antiszemita iskolagazgatók és tanárok, sőt antiszemítaminiszterek és főigazgatók is a maguk zsidóellenes akcióját megvalósíthatják.“ Nem avatkozom más lap szerkesztésébe, de helytelenitem e cikk megjelenését. Számos félreértésre adhatott és adott okot.

Ezen lap ismeri a kormányhoz való bejárást. Hazafiasabb és helyesebb lett volna a kultuszminisztertől közvetlenül felvilágosítást kérni és csak ha nyilatkozata ki nem elégítette volna, a riadót megfujni.

Merem mondani, hogy ezen cikk a lelkek megnyugvásához nem járult hozzá.

Nehéz, sulyos időket él át a magyar nemzet és így a magyar zsidóság is. Ilyenkor minden magánérdeknek háttérbe kell szorulnia.

Helyesen mondja Kossuth, hogy akkor, midőn a haza sorsa kockán forog: „Ha van valahol a hazában egy sajtó kebel, mely orvoslásra, — ha van egy kívánság, mely kielégítésre vár, — szenvedjen még egy kissé e sajtó kebel és várjon még egy kissé e kívánság, ne függesszük fel ezektől azt, hogy a hazát megmentjük“.

E tanítás alapján cselekedtem Patai József barátommal együtt, midőn az illetékes hely felvilágosítását a Jewish Agencyvel és ennek révén az egész külföldi zsidó sajtóval közöltük. A közlést a zsidó távirati iroda átvette és ennek útján a külföldi felekezeti sajtó is. A helyreigazítás a külföldet kielégítette. A megnyugvás beállott. Az idegesség megszűnt.

Igaz hazafinak ez ellen kifogása nem lehet. Az igaz hazafit sem a hiuság, sem a prioritás elve nem vezeti. Csak a lényegét nézi. A lényeg a sofar és nem a riadó hangján, megvalósult.

Hogy ez a Jewish Agency útján történt, ez nem bűn, hanem érdem. A Jewish Agency a világ zsidóságának legelőkelőbb reprezentánsait egyesíti magában, így többek között: Adler Cyrus, Bressler M. David, Warburg M. Felix Amerikából; Goldsmid O. E. d'Avigdor (Lord Rothschild veje), Lord Rothschild Angliából; Asch Bruno városi tanácsos, Baeck Leo főrabbi, Dr. Blau J. igazságügyi tanácsos, Dr. Kahn Bernhard, Simon Gerson kereskedelmi tanácsos, Wassermann Oscar a Deutsche Bank igazgatója Németországból; lovag Anbauch, Dr. Fildermann szenátor Romániából; Blum Léon országgyűlési képviselő, Bollack Róbert, Dr. Zadoc-Kahn Leo Franciaországból; Báró Menasce Felix Egyiptomból, Grusenberg O. O. szenátor Litvániából; Dr. Alcalay Isaac vezető főrabbi Jugoszláviából; Dreyfus-Brudsky Jules Svájcban; Raphaely Siegfried Afrikából.

A külföldi zsidóság, és nem a hazai zsidóság felvilágosításán volt a döntő suly; utóbbi esetben megfelelhett volna e célnak akár az ortho-

dox, akár a neolog országos iroda. A magyar zsidó unióról nem szólók. Könyves Kálmán, árpádházi királyunk, mai napig érvényben levő törvénye folytán: „Boszorkányok felett, amelyek nem léteznek, senki sem ülhet törvényt“.

Szivesen valósítom meg elvbarátaimmal egyetemben Sándor Pál tanítását: „A mai időkben az összefogás az egyedüli mentsége az országnak“. Csak vonatkoztassa a zsidóságra is és kezdje meg elvbarátaival egyetemben.

Végül úgy látom, hogy nem is annyira a felvilágosítás mikéntje, mint inkább az a néhány meleg szó fájt Sándor Pálnak, mellyel az illetékes hely a humanisztikus palesztinai munkáról megemlékezett. A gondolat tekintetében már engedményt tesz, „nemesnek“ tartja, csak a valutát sajnálja a gondolattól. Nem kíván a gondolatnak áldozni, kivált most, a hazai zsidó intézmények lerongyoltsága miatt. Erre azonban senki sem kérte. Akit egy gondolat megkap, az a gondolat által megkövetelt áldozatot készséggel meghozza.

E század első tizedében egyik kismartoni nagybátyám, az akkor még „Az Ujság“ című lapban, egy cikket irt, melyben felszólítja a magyar zsidóságot, hogy templomaikban magyarul imádkozzék, mert a legtöbb magyar zsidó nem tud héberül. Mire egy vágújhelyi hitoktató azt válaszolta: Uram Ön azt kívánja, hogy magyarul imádkozzam, mert Ön nem ért héberül. Én értek héberül, hadd imádkozhassam héberül, mert attól tartok, hogy Ön még magyarul sem imádkozik.“ Sapiienti sat!

Ami pedig a „palesztinai állami törekvéseket“ illeti, ezeket bizza nyugodtan Sándor Pál Lord Readingre, az angol külügyminiszterre, Sir Herbert Samuelre, az angol belügyminiszterre és Lord Rothschildra, az angol hadügyi államtitkára, kik mindhárman a Jewish Agency legelőkelőbb alapító tagjai és legmelegebb pártfogói.

Olvasóinkhoz!

A lapok terjedelmének korlátozásáról szóló rendelet a SZOMBAT-ot is érinti s így kénytelenek vagyunk kisebb terjedelemben megjeleníteni. Olvasóink megnyugtatása céljából közöljük, hogy egyrészt hirdetéseink csökkentésével, másrészt új tipografizálással, — azzal, hogy egyes cikkeket kisebb betűkkel szedettünk — lehetővé tettük, hogy kevesebb oldalon is legalább annyit nyujtsunk, mint eddig. Reméljük, hogy ez a korlátozó intézkedés átmeneti s rövidesen a régi terjedelemben jelenhet meg a SZOMBAT.

VALLÁSI UTMUTATÓ ZSIDÓ NŐK SZÁMÁRA. Dr. Fischer Gyuláné ezen címen foglalta össze igen megkapó formában mindazokat a vallási ismereteket, amelyeket a zsidó nőnek feltétlenül tudnia kell, ha zsidó szellemben akarja házáat vezetni. A kis utmutató a rituális konyhát, a szombatot, az ünnepeket, a zsidó naptárt nagyszerű hozzáértéssel és finom izléssel ismerteti és így e könyvecske a művelt zsidó nő könyvtárából nem hiányozhat. A könyv Steiner Ármán könyvkereskedésében kapható, Király u. 8. Ára 1 pengő.

Akik várják a Messiást

Ezt a cikket a „Jüdische Wochenschrift: Die Wahrheit“-ből vettük át. Szerzője csupán, mint a hetilap J. S. munkatársa van jelezve.

Egy kíváncsi megkérdezte nemrég miért járok oly ritkán templomba. Ekkor vált csak tudatossá bennem, hogy csakugyan ritka vendég vagyok Isten házában. És a legutóbbi Jom-Kipurig tudtam is, hogy miért nem vagyok szorgalmas templomlátogató.

Nem megyek a templomba, mert az, ami ott történik túlságosan józannak, száraznak, hétköznapiak tünik fel nekem. A „Schul“-ba, a jó öreg lengyel Schulra gondolok, szintén alig járok. Mert a régi lengyel Schul sem olyan jó már. Nagyon is el van szigetelve Izráel összességétől. Olyan, mint egy idegen sziget, még számomra is, aki pedig jól ismerem.

Jom Kippurkor elhatároztam, hogy templomba megyek. Mert hiszen imádkoznom mégis csak kellett. De még mielőtt felütöttem imakönyvemet, tekintetem az imádkozók tömegére esett. Megfigyeltem az összegyülteket és kutattam a hétköznapi arcok között, kutattam a szellemi szikra jelét, testvéreim rejtett élettartalmát. Megkíséreltem felfedezni a hétköznapi emberek ezen tömegében azt a pontot, mely őket összeköti, az okot, mely őket idehozta, vallási életük élő forrását. Miért vannak itt? Miért imádkoznak? Mit várnak Istentől, mit tudnak Istenről? Milyen erősen érzik meg az isteni hatalmat? Mennyire él még számukra Isten?

Mindezt meg akartam pillantani. Meg akartam találni, ha csak rejtetten is, csak csekély maradványaiban is, a régi élő hívő tüzes zsidó sziveket! De csak fénytelen, nyomott pillantásokat találtam, emberek tekintetét, akik a hétköznapi igáját hordják. Kifejezéstelen fizignómiákat találtam, a tömeg meggondolás és gondolatnélküli arcát...

De, miközben még tekintetem a közömbösség e homokpusztáján végigsiklott, agyamban egy új megismerés ébredt föl. Ugyanis, mialatt mintegy hipnotizáltan figyeltem az egyik imádkozó ajkának buzgó mozgását, megragadott valami mosolygó fájdalom érzése. Mily buzgón, szorgalmasan hadarja ez az ember a héber szavakat. És vele együtt szomszédjai és az imádkozók egész, nagy tömege! Természetesen ez a folyamat nagyrészt tartalmatlan, felületes és csaknem automatikus. De mégis megtörténik! Mégis! A tömeg jön, csatlakozik és imádkozik, órákon át mormol, suttog félig értett szavakat. És ez nagyon is jellemző. Mert ezek mind csak azt teszik és mindent megtesznek, ami hatalmukban áll. Még senki sem jött, aki mást mutatott volna nekik, aki másra figyelmeztette volna őket. Senkisé jött, aki isteni lelkesedésben, egy vallási megújodást hozott volna a felébresztett lelkeknek. Még nem jelent meg a nagy vallási vezető, az ujkor isteni prófétája, hogy az élő Istenhez vezesse őket. És így hűen a régi utat járják. Az ezerszer nehéz utat, melynek, ugylátszik, mintha nem volna sem tartalma, sem célja.

De ők kitartanak! Összegyülekeznek imaházaikban és templomaikban, elvégzik meghajlásaikat Isten előtt, imákat suttognak és nem tudják felfogni azokat, szavakat mormolnak, sok, sok érthetetlen szavakat...

Mialatt agyamban ez az átalakulás végbement, másként kezdtem tekinteni az előttem levő emberekre. Hogy ezek az én testvéreim ilyen nehéz körülményeket kibirtak, — mert hiszen a tartalomnélküliség üressége minden bajnál pusztítóbban hat az emberi lélekre — hogy kitartottak, ez már magában valami hősiesség! A hűség halk hősiessége ez, a ragaszkodás végtelen türelme, hit életen és halálon keresztül!

És mindinkább átváltoztak előttem ezek arcok, melyeket először megvetendőknak tartottam, álarcokká, melyek hősiességet fednek. A külső megjelenés, a foglalkozás, a ruházat, mind lényegtelen lett, mintha hamu lenne, mely egy napon semmivé fog válni. Ezek mögött a kereskedők, hivatalnokok, gazdag pénzemberek és szegény ördögök mögött hősök állnak, hősök várnak... Várnak a világitó szóra, amely megszabadítja őket a varázslattól és lehetővé teszi nekik, hogy újra való énjük szerint működhessenek: zsidók, papi nép, az avantgarde, a kiválasztott nép, Isten ostromcsapata az emberiség lelkével folytatott harcában....

Igaz imáikból hiányzik a tűz, szavaikból pedig talán a megérezett tartalom. De jönnek, itt vannak! Az elszáradt lelkek alján, az életharc morzsoló erejében elpolgáriásodott emberekben még mindig ott izzik a szikra, még mindig feszül a kötelék, mely őket Istenükhöz és népükhöz fűzi. Mit jelentenek a panaszok, melyek a bensőség hiányáról, az imák formaszerűségéről szólnak, mit jelent a kritika a vallásos kötelességteljesítés nagy tényével szemben, a vallásos érzéssel szemben, amely még mindig és ma is megtölti istenházainkat és templomainkat imádkozókkal. És ha egy részük csak azért jön, hogy a többiek lássák, vagy mert így követeli ezt egy szolid üzletember polgári tekintélye — akkor is jó. Jó, mert a zsidó társadalmi élet még mindig megköveteli az Úristennel szembeni reverenciát. Még az is értéket képvisel, aki csak egy pillanatra néz be a templomba. Nem bírta magától teljesen megtagadni, kívánta, hogy lábai legalább is érintsék a templom szentelt padlóját... És ezek hatalmas erők, melyeket a vallási kötöttség szül....

Valóban csak egy kissé kell a nézőpontot eltolni és máris mennyire másként állnak itt ezek az emberek. Ez a sötét elmosódott tömeg nem olyan-e, mint a füstölgő fahalmaz, mely csak egy szikrára vár, hogy lobogó tüzzé váljék, hogy egy pillanat alatt nem sejtett pompájú és erejű fényjátékká változzék? Nem élnek-e rejtett és ismeretlen erők benne, egyéniségek, hősök, akik egy napon valódi nagyságukig fognak emelkedni? Ma még valami jelentéktelen foglalkozás hétköznapi ruhájában, de holnap talán már fölemelkednek életük utolsó konzekvenciájához, hogy azokká legyenek, amik a valóságban, ha az isteni szikra meggyújtotta őket.

Mert minden foglalkozás hivatássá lehet, ha Isten szolgálatába állítják, ha összefüggésbe kerül az isteni mindenhatóság tiszta, világokat rendező forrásával! Így van! Akár hová tekintek, mindenütt látok valamit, ami a zsidót zsidóvá teszi, ami az ő magasztos jövőjét elárulja.

Az asszimiláció álarca alatt, a fanatikus zsidó szakállas arca mö-

gött, mindenütt fel tudom fedezni azt a pontocskát, ami őt zsidóvá teszi, ami bizonyítja, hogy zsidó. Sokféle öltözékben, ezerféle megnyilvánulásban, egy taglejtésben, ott rejtőzik az izzó pontocska, a zsidó pontocska. És ez a zsidó vár. Az igazi zsidó vár. Az előrerohanó világgal szemben a zsidó legbensőbb lényege maradt: várni, kitartani Isten és törvényei mellett!

Mint a száraz ugar az életet adó esőre, úgy vár a zsidó nép az isteni kegy felébresztő harmatjára. Türelmével és törvényhűségével felemelkedik Isten közelébe és a megváltás napján is a kiválasztott lesz minden nép között. Hozzájuk, akik némán, kitartással vártak, hozzájuk fog a Megváltó, mint a leghűbbjeihez fordulni. Fejedelmek lesznek a népnyájak fölött.

A Megváltó el fog jönni.

Nem tudom ki lesz a messiás, nem tudom mikor fog hozzánk jönni. De utban van, jön, jön, azoknak a soraiból, akik rája várnak.

Fordította: Patai Ervin György.

„Aggok Háza“ Rákospalotán

A rákospalotai orth. hitközség Chevra Kadisája a napokban avatta fel bensőséges ünnepség közepette az új Aggok Házát. Ennek az eseménynek a jelentősége túlnő a helyi kereteken nemcsak azért, hogy a magyar zsidóság gyarapodott egy új intézménnyel, de a rákospalotai hitközség példát is mutatott áldozatkészségével, hogy éppen akkor alkotott, amikor a súlyos gazdasági viszonyok miatt mindenütt csak stagnálással és leépítéssel találkozunk. Az új Aggok Háza családias külsejű, gyönyörű villa, mely szépen gondozott parkban áll. A villa berendezésével egy magánszanatoriumra emlékeztett. Négy hálószobája, melyben tizenhat ágy foglal helyet, tágas, világos, teremszerű. A parkettet szőnyeg borítja, a butorok fehérek, csinosak, mindenütt ragyogó tisztaság és higiénia. Van ezenkívül a házban imaterem, közös étkező, pompásan felszerelt fürdőszoba, csempézett, modern konyha és gondnoki lakás. Az ápoltak szórakozását könyvtár és rádió szolgálja. Az összbenyomás általában a lehető legkedvezőbb: látszik, hogy a vezetőség a leggondosabban ügyelt arra, hogy az ápoltak csendes, kényelmes és szerető otthonot találjanak az Aggok Házában.

Az avatási ünnepélyen nagy számu közönség jelent meg, köztük a hatóságok és sajtó képviselői, továbbá a szomszédos hitközségek kiküldöttei. Az ünnepélyt a Hiszekegy elmondása után Fried Sándor, a hitközség diszelnöke nyitotta meg, aki üdvözölte a közönséget, köztük Szóts József dr., rákospalotai főjegyzőt, aki a polgármestert képviselte és Arányi Adolfot, az újpesti hitközség elnökét. Elmondta, hogy a Szentegylet nyáron határozta el az Aggok háza létesítését, amely egy előnyös ingatlanvásárlás révén rövidesen meg is valósult.

— Legyen ez az intézmény a szegények istápolója — mondotta —

ahol le tudjuk törölni a szegények könnyeit, s ahol a szegény, támasz nélküli aggok békés otthonra találnak.

A hatásos megnyitó beszéd után Arányi Adolf, az újpesti hitközség üdvözlését tolmácsolta s köszönetet mondott a nagyszerű áldozatkészségért, mellyel a rákospalotai hitközségnek sikerült ezt a nemes hivatású intézményt megalapítani.

A közönség ezután a Himnuszt énekelte el, majd megtekintette az Aggok Háza virággal feldiszitett helyiségeit. Az ünnepség a fehér asztalnál folytatódott, ahol a felköszöntők sorát Szóts József dr. nyitotta meg, aki a polgármester nevében mondott köszönetet az új intézményért, melynek létesítésével a Szentegylet nemcsak Rákospalotán, de az egész ország társadalma előtt példát statuált.

Darás Sándor dr., kultuszminiszteri főszámtanácsos, a rákospalotai Polgári Kör elnöke szólalt fel ezután s rámutatott arra, hogy a rákospalotai hitközség ezzel az alkotásával csak a zsidó tradíciókhoz ragaszkodott. A zsidóság — ugymond — mindig fényesen elől jár a szeretetben, s mindig először érti meg az idők jelét s hoz nagy áldozatokat a szociális alkotások terén.

Patai József dr., a Mult és Jövő főszerkesztője volt a következő felszólaló, aki örömmel utalt arra, hogy Lampl Ignác, az Aggok Háza igazgatósága nevében azt a kérelmét intézte a megjelent újságírókhoz, hogy beszámolóikban tekintsenek el a személyi kultusztól és senkinek az érdemeit ne állítsák előtérbe. Ez a szerénység megfelel a zsidó tradícióknak, mert a Talmud szerint is csak a titokban üzött jótékonyság az igazi jótékonyság.

A felszólalások sorát Reisz Gábor, a Szentegylet alelnöke zárta le, aki lendületes beszédében egy német történetíróra, Rudolf Schutt-ra hivatkozott, aki 150 évvel ezelőtt állapította meg pregnánsan, hogy a zsidó lelket, az anima judaicát a Szentegylet munkája tükrözi leghivebben. Örömének adott kifejezést, hogy a rákospalotai Szentegylet a tevékeny emberszeretet terén maradandót alkotott. Nem jöhetnek olyan idők — fejezte be szavait — hogy a magyar zsidóság ne tudja kötelességét.

A bensőséges, szép ünnepély ezzel véget is ért. Értesülésünk szerint az új Aggok Háza rövidesen megkezdí áldásos működését.

SZEGÉNYEK ÜNNEPE A FERENCVÁROSBAN. Gyönyörűen tett eleget a szegényekkel szemben magára vállalt kötelezettségeinek a VIII.-IX. ker. Izr. Nőegylet. Az új év 2. napján és Kol Nidreh estén 1000 munkanélküli, keresetképtelen fölöttet és szegénysorsú iskolás-gyermeket látott vendégül a nőegylet vezetősége Páva uccai népkonyháján. Az a szeretetteljes, ba-

rátóságos fogadtatás, amellyel az érkezőket a bőséges, minden jóval ellátott asztalhoz ültették, minden jelenlevőt könnyekig meghatott. Rosenberg Sándorné, az egyesület nagyszerű elnökasszonya, agilis gárdájával ismételtén olyan példával járt elől, amelyet minden nőegyletünk mintául vehetne. A Ferencvárosban van még sziv, van szeretet és van áldozatkészség.

Olvasom, . . . nem olvasom . . .

Nem olvasom

. . . Nem tagadom, nem szeretem a kutyát, sőt félek tőle. Ezt az atavisztikus félelmet bizonyára valamelyik rabbi ősoimtól örököltem, akire a „hep-hep“ mellett még kutyákat is uszitottak a hajdani antiszemiták. Persze a kutyarajongókat azért megértem, ha nem is tartok velük. Ami a kutyaszeretet fejlődéstörténetét illeti, e tekintetben hézagos a műveltségem. Nem tudom, hogy az ókori Görögországban háziállat volt-e a kutya, a rómaiak viszont kedvelték, ellenben a zsidóság körében nem; örvendhető nagy népszerűségnek a kutya. Bárhogy töröm is a fejem, nem emlékszem, hogy akár a bibliában, akár a Talmudban, vagy még későbbi feljegyzésekben olvastam volna valamit erről a kitűnő háziállatról. Egy rabbinust például, akinek kutyája lett volna, el se lehet képzelni. De hogy ne éljek vissza az olvasó szives türelmével, mindez arról jutott eszembe, hogy az ösmert zsidó szavalóművészt láttam a napokban a Siputcai székházban egy jól megtermett, gyönyörű farkaskutyával az oldalán. Azt hiszem, ez volt az első kutya, mely a hitközség székházában megjelent. Ehhez mérten óriási feltűnést is keltett. Majdnem olyat, mint a híres szavalóművész, aki pórázon vezette. Ezzel szemben megkérdeztem a Nemzeti Színház néhány kitűnő művészt, hogy a parochiára elszokták-e vinni kedvenc kutyájukat.

A válasz természetesen nemleges volt.

Nem olvasom

. . . A Magyar Zsidó Szemle, mely a 48-ik évfolyamát tapossa, az utóbbi időben szokatlan ujitást honosított meg. A tiszta tudományosság folyóirata ujabban súlyt fektet a bussineszre is és hirdetések hoz. Ez ellen senkinek se lehet kifogása, aki tudja, hogy milyen nehéz küzdelmet folytatnak ma a folyóiratok a fennmaradásért. De ha már hirdetést hoznak a tudós szerkesztők, — akkor nem ártana, — ha kissé széjjelnéznének. A Patria biztosító hirdetése például nem aktuális. Ez a biztosító beolvadt a Magyar Franciába, tehát nem is hirdethet önállóan. Hogy került mégis a lapba a hirdetés? Erre a kérdésre a tudós szerkesztők se tudnának felelni.

Olvasom

az Egyenlőségben az új perzsa leveleket, amelyeket Montesquieu után szabadon Sándor Pál ir. Az még csak hagyján, hogy az első perzsa levélből hiányzik a Montesquieu-i szellem és elmeél, de csodálkozunk azon, hogy éppen az ősz Sándor Pál vállalkozik a purifikátor szerepére és ilyen nagy elánnal igyekszik feltépni a régi sebeket s feleleveníteni régen lezajlott elvi harcokat. Egyebekben a „Szombat“ legközelebb megkezdí a kínai levelek közlését, amelyek azonban nem papi viszályokról szól-

nak. Ezek a levelek egy Kinában jól ösmert vezérszerkesztő viselt dolgait fogják szellőztetni és élethű fotografiát adnak arról a politikus kínai diszsidóról, aki Jomkippur napján autón robogott a pekingi nagy templomba és francia imakönyvből imádkozott, mert diszsidó létére még „ivrét“ se tudott.

Nem olvasom

... Történik a MÁK központi irodájában. A hivatalnok urak arról suttognak, hogy valami nagy közgazdasági transzakció készülhet, mert két ur már másfél óra óta a Vezérrel tárgyal. Találgatják: mi lehet a nagy tárgyalási objektum? Végre nyilik a Vezér ajtaja, kilép két, igen szerény eleganciával öltözködő ur, az altisztek közgazdasági potentátoknak kijáró tisztelettel segítik fel kabátjukat — végén kiderült, hogy Vida Jenő a 150 „fia“ közül az egyikről, egy kis árvaházi növendék pályaválasztásáról tárgyalt két tanárral oly hosszadalmasan és alaposan. Kommentár fölösleges.

Olvasom

... Az ünnep áhítatos hangulatába kissé profánul hasított bele az Egyenlőség S. O. S. kiáltása: az adakozási felhívás ama bizonyos sajtóalapra, amelyet a multból oly jól ismerünk. A felhívás hangja túlon túl önérzetes és erélyes és lényege az, hogy minden előfizetőnek kötelessége adni bizonyos összeget, de legalább két pengőt cserébe azokért a szolgálatokért, melyeket az Egyenlőség a magyar zsidóságnak tett. Mi ebben a szokatlan hangu felhívásban mindössze három furcsaságot találtunk.

Furcsa az a szerénytelenség, mellyel az E. két pengőre értékeli saját szolgálatait, holott akadhatnak olyanok, akiknek számára e szolgálatok csak ötven fillért, vagy annyit se, sőt — horribile dictu! — egy fabatkát se érnek. Még furcsább az, hogy adományokat kér. Szerintünk egy lapnak az előfizetési díjakon kívül, nincs joga egy fillért is kérni az előfizetőitől. A legfurcsább azonban a kérés erélyes hangja. Kérni csak szépen, szerényen és alázatosan lehet. Jól nézne ki az a „snorrer“, aki ráripakodna a gyanutlan járókelőre: „Uram, Önnek kötelessége nekem két pengőt adni“. Nem két pengőt, de egy fityinget se kapna.

Nem olvasom

... Fájó szívvel tudatjuk, hogy a hitközség által életbe léptetett szigorú takarékosági rendszabálynak egy nagyon ártatlan tétel is áldozatul esett: a hitközségi könyvtár három ezer pengős dotációja. E tétel fölött el kellett volna siklani a kék ceruzának, ennek a három ezer pengőnek meg kellett volna kegyelmezni, még pedig magasabb rendű kulturális érdekből. A hitközségi könyvtár legszorgalmasabb látogatói a rabbik és a hittanárok voltak, akik kézről-kézre adták a könyvtár egy-egy szerzeményét, buvárkodtak, szélesítették tudásukat és tovább képezték magukat a könyvtárban. Erről most le kell mondaniok, mert tulnagynak nem mondható fizetésükből nem szakíthatnak ki néhány száz pengőt könyvvásárlásra. Kevesebbet fognak tehát tanulni a hittanárok és ennek következtében kevesebb tudást fognak átplántálni tanítványaikba. A hitközségnek minden

más téren dicséretes, ezen a ponton azonban érthetetlen takarékos-ságát tehát a jövő generáció is megsínyli, hacsak a hitközség nem állítja vissza a költségvetésbe ezt a jelentőségénél fogva nem is nagy tételt.

Olvasom

. . . Ujév második napján a Rombach utcai templomban Hevesi Simon főrabbi tartott magas-szárnyalásu ünnepi beszédet, amelynek meghallgatására Stern Samuval az élén felvonult a hitközség egész vezérkara. Ha nem tévedünk, ez a nagy felvonulás tüntető manifesztáció volt, melynek éle azok ellen irányult, akik mindig amellett kardoskodtak, hogy a Rombach utcai templomban csak olyan rabbi prédikálhat, aki nem végzett szemináriumot. Ez ellen a hamis jelszó ellen a „Szombat“ megindulásától kezdve a legélesebben küzdött s mint Hevesi főrabbi prédikációja igazolja — nem is eredménytelenül.

Nem olvasom

. . . Október 4-én a Páva utcai templomban Stern Samu lesz a „chuzen Berésisz.“ Ebből az alkalomból az elnök tiszteletére aznap este bankettet rendeznek, amikor is Pollák Gyula dr. főkantor és Gottschall karmester bemutatják a Kiss Arnold főrabbi által egy cikkben felelevenített régi templomi szokást: „W u i s d e r C h a s n“). Remélhetőleg ez a régi szokás a bankettől bevonul majd a templomba is.

HIREK

DR. BLUM ÖDÖN JUBILEUMA.
Dr. Blum Ödön ny. miniszteri tanácsos tiz éve áll az V. kerületi templomkörzet élén. Ez idő alatt hatalmas munkát végzett a Lipót-város zsidósága hitéletének fejlesztése terén. Egyrészt nagy adminisztratív képességével vivott ki értékes eredményeket, másrészt zsidó szívének melegével segített szegény zsidó hittestvéreinek helyzetén. A jubileum alkalmából dr. Blum Ödönt ünneplésben részesíti az V. kerületi templomkörzet zsidósága.

AZ IPOLYSÁGI (Sahy) HITKÖZSÉG al-rabbijává megválasztotta Weisz Fülöp pozsonyi lakost, aki az Aguda orth. politikai harcos szervezetnek agilis tagja volt. Uj hitközségében azt remélik, hogy harcias készségét ezentul inkább talmud harcainak fogja szentelni, mint az agudai csatározásoknak, amelyek már sok szlovenszkói hitközségnek feldúlták a békéjét.

A SZEPESVÁRALJAI (Spiaské Podhradie) orth. rabbi értekezést irt a „Chazoko ellen, azaz ama abuzus ellen, hogy egy rabbi halálakor az utódlás címén a községre a fiát akarják rákényszeríteni. A chazoko ügy feldulta már igen sok hitközség bel-békéjét. Elég rámutatni Beregszász és Ungvár eseteire. Így tehát a chazoko-ellenes álláspont igen üdvös dolog és a demokratikus álláspont diadalát jelenti. Utóvégre sem a bibliai Mózes, sem a honfoglaló Jó-

csos, Prof. Török Lajos egyetemi tanár, Dr. Makai Ernő a Belvárosi Takarékpénztár Rt. vezérigazgatója, Dr. Fischer Gyula főrabbi, Dr. Kiss Arnold budai vezető főrabbi, Dr. Patai József főszerkesztő és Dr. Kahan Nison ügyvéd foglalnak helyet.

Palesztina-barátok az angol kormányban. Az angol kormány összetételében olyan változások történtek, amelyek a Palesztina-mozgalom szempontjából igen jelentősek. Snowden, Aitchinson, Thomas már régen ismertek Palesztina-barátságukról, — Lord Reading az új külügyminiszter, a Palesztinát elektrifikáló Ruthenberg-művek elnöke, aki különösen nagy szolgálatokat tett a zsidó Palesztina-munkának a zavargások utáni időkben. — Sir Herbert Samuel belügyminiszternek, Palesztina első kormányzójának a Jewish Agency alakuló ülésén 1929. VIII. 13-án Zürichben tartott beszéde felejthetetlen lesz a Pro Palesztina mozgalom történetében.

Az angol államtitkárhelyettesek kinevezése is igen érdekes a Palesztina-munka szempontjából. Thomas gyarmatügyi államtitkár mindkét munkatársa, úgy Sir Robert Hamilton, mint Malcolm MacDonald államtitkárhelyettesek buzgó hivei a Palesztina-ideálnak. Sir Robert Hamilton első volt azok között, akik Col. Wedgwoodhoz csatlakoztak a Palesztina-munka támogatására.

Prof. Chaim Weizmann a dél-afrikai zsidóság meghívására elvállalta a dél-afrikai Keren Hajeszod akció irányítását s a londoni tárgyalások befejezése után rövidesen

uttra is kel. Nachum Szokolov az Egyesült Államokban fogja az ezévi Keren Hajeszod akciót irányítani.

Achad Haam özvegye augusztus 31-én Haifában elhunyt. Szeptember 1-én temették el nagy részvét mellett a tel-avivi temetőben.

A mai általános takarékosági hangulatnak megfelelő csöndes, de annál felemelőbb ünnepe volt a napokban az Emek kolóniáinak, az Emek Jisrael tízéves jubileuma alkalmából. Nachalalban és Ein Charodban, a ké virágzó kolóniában gyültek össze az ország minden részéről azok, akik 10 év előtt életük kockáztatásával vették fel a harcot az Emek csapataival.

A „Histadruth Harabanim“ rabbiszövetség Newyorkban tartott konferenciája egyhangulag elhatározta, hogy a rabbikart a cionista törekvések és Palesztina-építőmunka támogatására szólítja fel. A konferencia a Jewish Agency elnökét, Nachum Szokolovot táviratilag üdvözölte.

A Népszövetség titkársága a „Népszövetség feladata és szervezete“ címen a tanítószáma számára ismertető brosurát adott ki, amelyet héber és jiddis nyelveken is megjelentetett a héber és jiddis iskolák tanítói számára.

Szerkesztésért és kiadásért felel:

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE.

Neufeld Zoltán (Pannonia) nyomda
 Budapest, VII., Rombach ucca 8.
 Telefon: 42-3-09. Felelős: Gerő Z.